

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 2 marca 2023 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Pracownicy migrujący – Zabezpieczenie społeczne – Właściwe ustawodawstwo – Rozporządzenie (WE) nr 987/2009 – Artykuł 5 – Zaświadczenie A 1 – Tymczasowe wycofanie – Skutek wiążący – Uzyskanie zaświadczenia lub powołanie się na zaświadczenie w sposób noszący znamiona oszustwa – Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 – Artykuł 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) – Osoby normalnie wykonujące pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich – Stosowanie ustawodawstwa państwa członkowskiego siedziby – Pojęcie „siedziby” – Przedsiębiorstwo, które uzyskało licencję wspólnotową na przewóz drogowy na podstawie rozporządzeń (WE) nr 1071/2009 i (WE) nr 1072/2009 – Wpływ – Uzyskanie licencji lub powołanie się na licencję w sposób noszący znamiona oszustwa

W sprawach połączonych C-410/21 i C-661/21

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Hof van Cassatie (sąd kasacyjny, Belgia) postanowieniami z dnia 29 czerwca 2021 r. (C-410/21) i z dnia 27 października 2021 r. (C-661/21), które wpłynęły do Trybunału odpowiednio, w dniach 5 lipca 2021 r. i 4 listopada 2021 r., w postępowaniach karnych przeciwko:

FU,

DRV Intertrans BV (C-410/21),

i

Verbraeken J. en Zonen BV,

PN (C-661/21),

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, M.L. Arastey Sahún (sprawozdawczyni), F. Biltgen, N. Wahl i J. Passer, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Richard de la Tour,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

* Język postępowania: niderlandzki.

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu FU i DRV Intertrans BV – F. Vanden Bogaerde, advocaat,
- w imieniu Verbraeken J. en Zonen BV – P. Bekaert i S. Bekaert, advocaten,
- w imieniu PN – F. Vanden Bogaerde, advocaat,
- w imieniu rządu belgijskiego – S. Baeyens, C. Pochet i L. Van den Broeck, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K Bulterman i M. de Ree, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – D. Martin i F. van Schaik, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. 2012, L 149, s. 4) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”), art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz.U. 2009, L 284, s. 1), zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012 (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 987/2009”), art. 3 ust. 1 lit. a) i art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1071/2009 z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającego wspólne zasady dotyczące warunków wykonywania zawodu przewoźnika drogowego i uchylającego dyrektywę Rady 96/26/WE (Dz.U. 2009, L 300, s. 51), a także art. 4 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1072/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczącego wspólnych zasad dostępu do rynku międzynarodowych przewozów drogowych (Dz.U. 2009, L 300, s. 72).
- 2 Wnioski te zostały przedstawione w ramach dwóch postępowań karnych wszczętych: przeciwko FU i DRV Intertrans BV (sprawa C-410/21) oraz przeciwko Verbraeken J. en Zonen BV i PN (sprawa C-661/21) w związku z podejrzeniem popełnienia oszustw w zakresie składek na zabezpieczenie społeczne.

Ramy prawne

Rozporządzenie nr 883/2004

3 Motyw 15 rozporządzenia nr 883/2004 brzmi następująco:

„Niezbędne jest poddanie osób przemieszczających się we Wspólnocie system[owi] zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu mających [...] zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wynikać”.

4 Tytuł II rozporządzenia nr 883/2004, zatytułowany „Określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa”, zawiera art. 11–16.

5 Artykuł 11 ust. 1 omawianego rozporządzenia stanowi:

„Osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu”.

6 Artykuł 13 ust. 1 rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub w kilku państwach członkowskich, podlega:

[...]

b) jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania:

i) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę; [...]

[...]”.

7 Na podstawie art. 72 lit. a) omawianego rozporządzenia zadaniem Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego (zwanej dalej „komisją administracyjną”) jest między innymi rozpatrywanie wszelkich spraw administracyjnych lub dotyczących wykładni, wynikających z przepisów rozporządzenia nr 883/2004 lub rozporządzenia nr 987/2009.

8 Artykuł 76 rozporządzenia nr 883/2004, zatytułowany „Współpraca”, stanowi:

„[...]”

4. Instytucje i osoby objęte niniejszym rozporządzeniem zobowiązane są do wzajemnego przekazywania informacji oraz do współpracy w celu zapewnienia prawidłowego wprowadzenia w życie niniejszego rozporządzenia.

[...]

6. W przypadku trudności z wykładnią lub stosowaniem niniejszego rozporządzenia, które mogłyby zagrażać prawom objętej nim osoby, instytucja właściwego państwa członkowskiego lub państwa członkowskiego zamieszkania zainteresowanego skontaktuje się z instytucją lub instytucjami zainteresowanego lub zainteresowanych państw członkowskich. Jeżeli nie można znaleźć rozwiązania w odpowiednim czasie, zainteresowane władze mogą zachęcać do interwencji Komisję Administracyjną”.

9 Artykuł 90 ust. 1 omawianego rozporządzenia stanowi:

„Rozporządzenie [Rady (EWG) nr 1408/71 [z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. 1971, L 149, s. 2)] traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

[...]”.

Rozporządzenie nr 987/2009

10 Motywy 2 i 6 rozporządzenia nr 987/2009 brzmią następująco:

„(2) Ścisłjsza i skuteczniejsza współpraca między instytucjami zabezpieczenia społecznego jest głównym warunkiem, aby osoby objęte [rozporządzeniem nr 883/2004] mogły korzystać ze swoich praw w sposób możliwie szybki i optymalny.

[...]

(6) Wzmocnienie niektórych procedur powinno zapewnić użytkownikom [rozporządzenia nr 883/2004] większą pewność prawną i przejrzystość. [...]”.

11 Artykuł 5 tego rozporządzenia, zatytułowany „Wartość prawna dokumentów i dowodów potwierdzających wydanych w innym państwie członkowskim” stanowi:

„1. Dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania [rozporządzenia nr 883/2004] i [niniejszego rozporządzenia], stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane.

2. W razie pojawienia się wątpliwości co do ważności dokumentu lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje zawarte w tym dokumencie, instytucja państwa członkowskiego, która otrzymuje dokument, zwraca się do instytucji, która ten dokument wydała, o niezbędne wyjaśnienia oraz, w stosownych przypadkach, o wycofanie tego dokumentu. Instytucja wydająca dokument ponownie rozpatruje podstawy jego wystawienia i w stosownych przypadkach wycofuje go.

3. Zgodnie z ust. 2 w razie pojawienia się wątpliwości w odniesieniu do informacji przedstawionych przez zainteresowanych, do ważności dokumentu lub dowodów potwierdzających lub do dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się zawarte w nim informacje, instytucja miejsca pobytu lub zamieszkania przystępuje, w zakresie, w jakim jest

to możliwe, na wniosek instytucji właściwej, do niezbędnej weryfikacji tych informacji lub dokumentów.

4. Jeżeli zainteresowane instytucje nie osiągną porozumienia, sprawa może zostać przedstawiona Komisji Administracyjnej przez właściwe władze, nie wcześniej jednak niż w terminie miesiąca od dnia złożenia wniosku przez instytucję, która otrzymała dokument. Komisja Administracyjna stara się pogodzić rozbieżne opinie w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę”.

12 Artykuł 14 ust. 5a akapit pierwszy rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„Do celów stosowania tytułu II [rozporządzenia nr 883/2004] »siedziba lub miejsce wykonywania działalności« odnosi się do siedziby lub miejsca prowadzenia działalności, w którym podejmowane są zasadnicze decyzje dotyczące przedsiębiorstwa i sprawowane są funkcje jego administracji centralnej”.

13 Zgodnie z art. 19 ust. 2 tego rozporządzenia:

„Na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II [rozporządzenia nr 883/2004], poświadczają, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie”.

14 Artykuł 20 rozporządzenia nr 987/2009, zatytułowany „Współpraca między instytucjami”, brzmi następująco:

„1. Odpowiednie instytucje przekazują instytucji właściwej państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie do danej osoby zgodnie z przepisami tytułu II [rozporządzenia nr 883/2004], informacje niezbędne do ustalenia dnia, od którego ustawodawstwo to ma zastosowanie, oraz składek, jakie osoba ta i jej pracodawca(-y) zobowiązani są zapłacić na podstawie tego ustawodawstwa.

2. Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo staje się ustawodawstwem mającym zastosowanie do danej osoby zgodnie z przepisami tytułu II [rozporządzenia nr 883/2004], informuje o dniu, od którego rozpoczyna się stosowanie tego ustawodawstwa, instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, którego ustawodawstwu ostatnio podlegała ta osoba”.

15 Artykuł 96 ust. 1 omawianego rozporządzenia stanowi:

„Rozporządzenie [Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia nr 1408/71 (Dz.U. 1972, L 74, s. 1)] traci moc ze skutkiem od dnia 1 maja 2010 r.

[...]”.

Rozporządzenie nr 1071/2009

- 16 Artykuł 3 rozporządzenia nr 1071/2009, zatytułowany „Warunki wykonywania zawodu przewoźnika drogowego” stanowi w ust. 1:

„Przedsiębiorcy wykonujący zawód przewoźnika drogowego muszą spełniać następujące wymogi:

- a) posiadać rzeczywistą i stałą siedzibę w jednym z państw członkowskich;

[...]”.

- 17 Artykuł 5 tego rozporządzenia, zatytułowany „Warunki związane z wymogiem posiadania siedziby” ma następujące brzmienie:

„Aby spełnić wymóg określony w art. 3 ust. 1 lit. a), przedsiębiorca musi w danym państwie członkowskim siedziby:

- a) posiadać siedzibę położoną w tym państwie członkowskim wraz z lokalami, w których prowadzi główną działalność, w szczególności dokumenty księgowe, akta dotyczące pracowników, dokumenty zawierające dane na temat czasu prowadzenia pojazdu i odpoczynku oraz wszelkie inne dokumenty, do których dostęp musi mieć właściwy organ, aby sprawdzić, czy spełnione zostały warunki przewidziane w niniejszym rozporządzeniu. Państwa członkowskie mogą wymagać, aby przedsiębiorcy na ich terytorium udostępniali również inne dokumenty w swoich lokalach w dowolnej chwili;

- b) gdy zezwolenie zostanie wydane – dysponować co najmniej jednym pojazdem, który został zarejestrowany lub w inny sposób wprowadzony do ruchu zgodnie z przepisami tego państwa członkowskiego – będąc jego właścicielem lub posiadaczem z innego tytułu, np. na podstawie umowy najmu z opcją zakupu, umowy najmu lub umowy leasingu;

- c) prowadzić działalność związaną z pojazdami, o których mowa w lit. b), w sposób rzeczywisty i ciągły oraz przy użyciu niezbędnego sprzętu administracyjnego, a także odpowiedniego sprzętu technicznego i urządzeń technicznych, w bazie eksploatacyjnej, która znajduje się w tym państwie członkowskim”.

- 18 Artykuł 11 ust. 1 omawianego rozporządzenia stanowi:

„Przedsiębiorca transportowy, który spełnia wymogi określone w art. 3, otrzymuje na wniosek zezwolenie na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego. Właściwy organ bada, czy przedsiębiorca, który złożył wniosek, spełnia wymogi, o których mowa w tym artykule”.

- 19 Artykuł 12 ust. 1 omawianego rozporządzenia stanowi:

„Właściwe organy sprawdzają, czy przedsiębiorcy, którym udzieliły zezwolenia na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego, nadal spełniają wymogi określone w art. 3. [...]”.

Rozporządzenie nr 1072/2009

20 Zgodnie z art. 3 rozporządzenia nr 1072/2009:

„Wykonywanie przewozów międzynarodowych wymaga posiadania licencji wspólnotowej oraz, jeśli kierowca jest obywatelem państwa trzeciego, świadectwa kierowcy”.

21 Artykuł 4 ust. 1 omawianego rozporządzenia stanowi:

„Licencja wspólnotowa wydawana jest przez państwo członkowskie, zgodnie z niniejszym rozporządzeniem, każdemu przewoźnikowi wykonującemu zarobkowo drogowy przewóz rzeczy, który to przewoźnik:

a) ma siedzibę w tym państwie członkowskim zgodnie z prawodawstwem wspólnotowym oraz krajowymi przepisami tego państwa członkowskiego; oraz

b) jest uprawniony w państwie członkowskim siedziby przewoźnika do wykonywania międzynarodowego przewozu drogowego rzeczy zgodnie z przepisami wspólnotowymi oraz krajowymi przepisami tego państwa członkowskiego dotyczącymi dostępu do zawodu drogowego przewoźnika rzeczy”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

Sprawa C-410/21

22 FU jest członkiem zarządu DRV Intertrans BV, spółki z siedzibą w Belgii. Wraz ze swoją małżonką utworzył spółkę Md Intercargo s.r.o., z siedzibą na Słowacji. Obie te spółki prowadzą działalność w sektorze transportu krajowego i międzynarodowego.

23 Właściwy organ słowacki wydał zaświadczenia A 1 potwierdzające, na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, ubezpieczenie kilku pracowników spółki Md Intercargo (zwanymi dalej „zainteresowanymi pracownikami”) w słowackim systemie zabezpieczenia społecznego.

24 Działalność FU i związki między ww. spółkami były przedmiotem kontroli przeprowadzonej przez Sociale Inspectie (inspekcję społeczną, Belgia) (zwaną dalej „belgijską inspekcją społeczną”), która wykazała, że Md Intercargo było w rzeczywistości kierowane z Belgii, gdzie świadczyło większość swych usług transportowych. Według belgijskiej inspekcji społecznej Md Intercargo zostało utworzone w celu zatrudniania w DRV Intertrans taniej siły roboczej poprzez oddelegowywanie pracowników. Md Intercargo, mimo posiadania licencji wspólnotowej na transport drogowy wydanej przez organy słowackie, nie prowadziło żadnej znaczącej działalności gospodarczej na Słowacji, co organy tego państwa członkowskiego potwierdziły w odpowiedzi na pytanie belgijskiej inspekcji społecznej.

25 Na podstawie kontroli przeprowadzonej w ten sposób przez belgijską inspekcję społeczną przeciwko FU i DRV Intertrans wszczęto postępowanie karne przed correctionele rechtbank West-Vlaanderen, afdeling Brugge (sądem karnym Flandrii Zachodniej, wydział w Brugii, Belgia) w związku z oszustwem popełnionym w zakresie składek na zabezpieczenie społeczne w okresie od dnia 17 lipca 2013 r. do dnia 11 października 2014 r.

- 26 W toku tego postępowania karnego belgijska inspekcja społeczna zwróciła się w dniu 26 października 2016 r. do słowackiej instytucji wydającej o wycofanie z mocą wsteczną zaświadczeń A 1 dotyczących zainteresowanych pracowników.
- 27 Słowacka instytucja wydająca odpowiedziała w piśmie z dnia 20 grudnia 2016 r., że bezskutecznie próbowała przeprowadzić kontrolę w spółce MD Intercargo i zwróciła się do belgijskiej inspekcji społecznej o przekazanie jej wyników dochodzenia i wszystkich dowodów zebranych w ramach tej sprawy w celu umożliwienia jej podjęcia decyzji, czy zgadza się ona na stosowanie z mocą wsteczną belgijskiego systemu zabezpieczenia społecznego do zainteresowanych pracowników. Słowacka instytucja wydająca, biorąc pod uwagę powzięte przez nią poważne wątpliwości co do prawdziwej siedziby tej spółki i biorąc pod uwagę postępowanie karne, o którym mowa w pkt 25 i 26 niniejszego wyroku, poinformowała o tymczasowym wycofaniu wszystkich zaświadczeń A 1 dotyczących zainteresowanych pracowników, a tym samym zaświadczenia te odtąd miały nie mieć już mocy wiążącej, a organy belgijskie mogły w ten sposób kontynuować wspomniane postępowanie karne. Jednakże instytucja wydająca podkreśliła, po pierwsze, że na ostateczne określenie ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanych pracowników pozwolą jej zarówno dowody, jakie belgijska inspekcja społeczna miała jej przekazać, jak i wynik postępowania karnego toczącego się przed sądami belgijskimi, a po drugie, że na razie pracownicy ci nadal podlegają słowackiemu systemowi zabezpieczenia społecznego i że żadne zaświadczenie A 1 nie zostało definitywnie wycofane.
- 28 Wyrokiem z dnia 10 maja 2017 r. correctionele rechtbank West-Vlaanderen, afdeling Brugge (sąd karny Flandrii Zachodniej, wydział w Brugii) orzekł, że FU i DRV Intertrans są winni popełnienia oszustwa w zakresie składek na ubezpieczenie społeczne. Wyrok ten został najpierw utrzymany w mocy wyrokiem hof van beroep te Gent (sądu apelacyjnego w Gandawie, Belgia) z dnia 4 października 2018 r., a następnie uchylony wyrokiem Hof van Cassatie (sądu kasacyjnego, Belgia) z dnia 9 kwietnia 2019 r., który przekazał sprawę do hof van beroep te Antwerpen (sądu apelacyjnego w Antwerpii, Belgia).
- 29 Wyrokiem z dnia 11 lutego 2021 r. wydanym przez ten ostatni sąd FU i DRV Intertrans zostali skazani za przestępstwa oszustwa w zakresie składek na zabezpieczenie społeczne. Z wyroku tego wynika, że ze względu na tymczasowe wycofanie rozpatrywanych w postępowaniu głównym zaświadczeń A 1 przez słowacką instytucję wydającą zaświadczenia te uznano za niewiążące, a tym samym pozbawione wszelkiej mocy dowodowej w odniesieniu do systemu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do zainteresowanych pracowników. Stwierdzono również, że licencja wspólnotowa na przewóz drogowy, z której korzystała spółka MD Intercargo, nie miała żadnego wpływu na określenie tego systemu i nie zobowiązywała do stwierdzenia, że spółka ta posiadała rzeczywistą i stałą siedzibę na Słowacji do celów rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009.
- 30 FU i DRV Intertrans wnieśli skargę kasacyjną od tego wyroku do sądu odsyłającego, a mianowicie Hof van Cassatie (sądu kasacyjnego). W jej ramach wnoszący skargę kasacyjną w postępowaniu głównym po pierwsze, podnoszą w szczególności, że art. 5 rozporządzenia nr 987/2009 nie pozwala na tymczasowe wycofanie czy zawieszenie skutków zaświadczeń A 1, wobec czego zaświadczenia A 1 tymczasowo wycofane przez słowacką instytucję wydającą zachowują swoją ważność. Po drugie, ci sami wnoszący skargę kasacyjną w postępowaniu głównym twierdzą, że na podstawie w szczególności art. 5, 11 i 12 rozporządzenia nr 1071/2009 oraz art. 3 i 4 rozporządzenia nr 1072/2009 posiadanie przez spółkę licencji wspólnotowej na transport

drogowy stanowi niewzruszalny dowód na istnienie rzeczywistej i stałej siedziby w państwie członkowskim, które ją wydało, a zatem siedziby tej spółki w tym państwie członkowskim do celów art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004.

31 W tych okolicznościach Hof van Cassatie (sąd kasacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 5 [rozporządzenia nr 987/2009] należy interpretować w ten sposób, że jeżeli na skutek zwrócenia się przez organy państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia o wycofanie z mocą wsteczną zaświadczeń A1 organy państwa członkowskiego, które wydały te zaświadczenia A1, ograniczają się jedynie do tymczasowego wycofania tych zaświadczeń ze wskazaniem, że nie mają już one mocy wiążącej, tak aby możliwe było kontynuowanie postępowania karnego w państwie członkowskim miejsca zatrudnienia, a ostateczna decyzja w przedmiocie zaświadczeń A1 zostanie podjęta przez państwo członkowskie, które je wydało, dopiero po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego w państwie członkowskim miejsca zatrudnienia, to przestaje obowiązywać wynikające z zaświadczeń A1 domniemanie prawidłowości ubezpieczenia danych pracowników w systemie zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, które je wydało, i zaświadczenia A1 nie mają już mocy wiążącej dla organów państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia? W przypadku udzielenia na powyższe pytanie odpowiedzi przeczącej: czy władze państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia mogą w świetle orzecznictwa [Trybunału] nie uwzględniać wspomnianych zaświadczeń A1 ze względu na oszustwo?

2) Czy art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) [rozporządzenia nr 883/2004], art. 3 ust. 1 lit. a) oraz art. 11 ust. 1 [rozporządzenia nr 1071/2009] oraz art. 4 ust. 1 lit. a) [rozporządzenia nr 1072/2009] należy interpretować w ten sposób, że z okoliczności, iż przedsiębiorstwo uzyskało na podstawie [rozporządzenia nr 1071/2009] i [rozporządzenia nr 1072/2009] licencję na przewóz drogowy, a zatem musi posiadać rzeczywistą i stałą siedzibę w tym państwie członkowskim, wynika siłą rzeczy, iż na potrzeby ustalenia mającego zastosowanie systemu zabezpieczenia społecznego wykazane zostało w sposób niewzruszalny, że jego siedziba znajduje się w tym państwie członkowskim w rozumieniu art. 13 ust. 1 [rozporządzenia nr 883/2004], oraz że władze państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia są związane tym ustaleniem?”.

Sprawa C-661/21

32 PN jest członkiem zarządu spółki transportowej Verbraeken J. en Zonen BV (zwanej dalej „Verbraeken”), z siedzibą w Melle (Belgia). Ponadto PN jest współwłaścicielem spółki specjalizującej się w usługach transportu i logistyki UAB Van Daele F. (zwanej dalej „Van Daele”), z siedzibą na Litwie, posiadającej licencję wspólnotową na przewóz drogowy wydaną przez organy litewskie.

33 Zgodnie z dochodzeniem prowadzonym przez belgijską inspekcję społeczną PN i Verbraeken używały Van Daele do zatrudniania kierowców litewskich w Belgii. Ci ostatni, po zatrudnieniu na Litwie, byli natychmiast wysyłani do Belgii w celu podpisania umów o pracę i wykonywania działalności z tego państwa członkowskiego z lokali należących do Verbraeken. Przemieszczały się głównie w Belgii i państwach ościennych i powracali do tych lokali na okres obowiązkowego odpoczynku. Dokumenty przewozowe i tachografy były przetwarzane w biurze PN w Melle.

- 34 Przeciwno PN i Verbraeken wszczęto postępowania karne między innymi w związku z podejrzeniem oszustwa w zakresie składek na zabezpieczenie społeczne w okresie od dnia 1 lipca 2011 r. do dnia 4 grudnia 2015 r.
- 35 Wyrokiem z dnia 18 września 2019 r. correctionele rechtbank van Oost-Vlaanderen, afdeling Gent (sąd karny Flandrii Wschodniej, wydział w Gandawie, Belgia) orzekł, że PN i Verbraeken są winni popełnienia tego przestępstwa. Wyrok ten został częściowo uchylony wyrokiem hof van beroep te Gent (sądu apelacyjnego w Gandawie) z dnia 18 marca 2021 r. w zakresie, w jakim sąd ten uznał za udowodnione fakty składające się na znamiona przestępstwa popełnionego przez PN i Verbraeken w okresie od dnia 20 stycznia 2014 r. do dnia 4 grudnia 2015 r.
- 36 PN i Verbraeken wnieśli skargę kasacyjną od tego wyroku do sądu odsyłającego, twierdząc, że na podstawie w szczególności art. 5, 11 i 12 rozporządzenia nr 1071/2009 oraz art. 4 rozporządzenia nr 1072/2009 posiadanie przez spółkę licencji wspólnotowej na transport drogowy stanowi niewzruszalny dowód na istnienie rzeczywistej i stałej siedziby w państwie członkowskim, które ją wydało, a zatem siedziby tej spółki w tym państwie członkowskim do celów art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004.
- 37 W tych okolicznościach Hof van Cassatie (sąd kasacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) [rozporządzenia nr 883/2004], art. 3 ust. 1 lit. a) i art. 11 ust. 1 [rozporządzenia nr 1071/2009] oraz art. 4 ust. 1 lit. a) [rozporządzenia nr 1072/2009] należy interpretować w ten sposób, że okoliczność, iż przedsiębiorstwo uzyskało na podstawie [rozporządzenia nr 1071/2009] i [rozporządzenia nr 1072/2009] licencję na przewóz drogowy, a zatem musi posiadać rzeczywistą i stałą siedzibę w tym państwie członkowskim, stanowi niewzruszalny dowód na to, iż na potrzeby ustalenia mającego zastosowanie systemu zabezpieczenia społecznego jego siedziba znajduje się w tym państwie członkowskim w rozumieniu art. 13 ust. 1 [rozporządzenia nr 883/2004], oraz że organy państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia są związane tym ustaleniem?
- 2) Czy sąd krajowy państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia, który ustali, że przedmiotowa licencja na wykonywanie transportu drogowego została uzyskana w drodze oszustwa, może zignorować istnienie takiej licencji, czy też, w oparciu o ustalenie popełnienia oszustwa, organy państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia powinny najpierw zwrócić się o cofnięcie licencji do organów, które ją wydały?”.
- 38 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 13 września 2022 r. sprawy C-410/21 i C-661/21 zostały połączone do celów ustnego etapu postępowania oraz wydania wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego w sprawie C-410/21

- 39 Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczącego sprawy C-410/21 wynika, że w następstwie rozpatrywanego w postępowaniu głównym wniosku o ponowne rozpatrzenie i cofnięcie zaświadczeń A 1, skierowanego przez belgijską inspekcję społeczną do słowackiej instytucji wydającej, instytucja ta, powziąwszy wątpliwości co do okoliczności faktycznych leżących u podstaw wydania tych zaświadczeń i przepisów z zakresu zabezpieczenia społecznego

mających zastosowanie do zainteresowanych pracowników, stwierdziła, że tymczasowo wycofuje wspomniane zaświadczenia, które nie mają mocy wiążącej do czasu, gdy określi ona system zabezpieczenia społecznego mający zastosowanie do zainteresowanych pracowników i w konsekwencji rozstrzygnie w przedmiocie omawianego wniosku po zakończeniu postępowania karnego wszczętego przed sądami belgijskimi przeciwko oskarżonym w postępowaniu głównym za czyny mogące mieć wpływ na uzyskanie lub posługiwanie się tymi zaświadczeniami w sposób noszący znamiona oszustwa.

- 40 Tym samym, „tymczasowo wycofując” zaświadczenia A 1 rozpatrywane w postępowaniach głównych, słowacka instytucja wydająca ostatecznie zamierzała zawiesić skutki prawne tych zaświadczeń na określony czas.
- 41 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że poprzez pytanie pierwsze w sprawie C-410/21 sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 5 rozporządzenia nr 987/2009 należy interpretować w ten sposób, że zaświadczenie A1 wydane przez właściwą instytucję jednego z państw członkowskich przestaje wiązać instytucje i sądy państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, jeżeli w następstwie skierowanego do instytucji wydającej przez instytucję właściwą tego ostatniego państwa członkowskiego wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy i o wycofanie zaświadczenia instytucja wydająca postanowiła zawiesić skutki wiążące tego zaświadczenia do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia przez nią w przedmiocie omawianego wniosku. W razie udzielenia odpowiedzi przeczącej na to pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza następnie do ustalenia, czy w takich okolicznościach sąd państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, przed którym to sądem toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko osobom podejrzanym o uzyskanie zaświadczenia A 1 lub korzystanie z niego w sposób noszący znamiona oszustwa, może jednak stwierdzić istnienie oszustwa i w konsekwencji odmówić uwzględnienia tego zaświadczenia.
- 42 Na wstępie należy przypomnieć, że zaświadczenie A1, które zastąpiło przewidziane w rozporządzeniu nr 574/72 zaświadczenie E 101 odpowiada standardowemu formularzowi wydawanemu zgodnie z tytułem II rozporządzenia nr 987/2009 przez instytucję wyznaczoną przez właściwy organ państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo z zakresu zabezpieczenia społecznego ma zastosowanie, w celu poświadczenia, zgodnie z brzmieniem w szczególności art. 19 ust. 2 tego rozporządzenia, poddania pracowników znajdujących się w jednej z sytuacji określonych w tytule II rozporządzenia nr 883/2004 ustawodawstwu tego państwa członkowskiego. W ten sposób, z uwagi na zasadę, zgodnie z którą pracownicy są ubezpieczeni wyłącznie w jednym systemie zabezpieczenia społecznego zaświadczenie to musi oznaczać, że system innego państwa członkowskiego nie może znajdować zastosowania (wyrok z dnia 14 maja 2020 r., Bouygues travaux publics i in., C-17/19, EU:C:2020:379, pkt 38, 39 oraz przytoczone tam orzecznictwo).
- 43 Jak Trybunał już stwierdził, rozporządzenie nr 987/2009 skodyfikowało orzecznictwo Trybunału dotyczące zakresu i skutków prawnych zaświadczenia E 101 oraz procedury, którą należy zastosować celem rozstrzygnięcia ewentualnych rozbieżności między instytucjami danych państw członkowskich odnoszących się do ważności lub prawdziwości tego zaświadczenia, poprzez, po pierwsze, przyznanie takim zaświadczeniom wiążącego charakteru oraz właściwości wyłącznej instytucji wydającej co do oceny ich ważności oraz, po drugie, wyraźne przejście procedury dialogu między instytucjami właściwymi danych państw członkowskich oraz godzenia rozbieżnych opinii przed komisją administracyjną jako środka rozstrzygnięcia rozbieżności między tymi instytucjami w przedmiocie zarówno prawdziwości sporządzonych dokumentów, jak

i ustalania ustawodawstwa mającego zastosowanie wobec danego pracownika (zob. wyrok z dnia 6 września 2018 r., Alpenrind i in., C-527/16, EU:C:2018:669, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 44 W szczególności art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 przewiduje, że dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby do celów stosowania rozporządzenia nr 883/2004 i rozporządzenia nr 987/2009 oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane.
- 45 W tym względzie Trybunał wyjaśnił już, że zaświadczenie A 1, wydane przez instytucję właściwą państwa członkowskiego, wiąże nie tylko instytucje państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, ale również sądy tego państwa członkowskiego (wyrok z dnia 6 września 2018 r., Alpenrind i in., C-527/16, EU:C:2018:669, pkt 47).
- 46 Artykuł 5 ust. 2–4 rozporządzenia nr 987/2009 określa szczegółowe zasady stosowania procedury przewidzianej w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004 w celu rozstrzygnięcia rozbieżności między instytucją państwa członkowskiego, która otrzymuje dokumenty i dowody potwierdzające określone w art. 5 ust. 1, a instytucją wydającą te dokumenty. W szczególności ust. 2 i 3 tego artykułu 5 uściślają, jakie kroki powinny podjąć te instytucje w razie wątpliwości co do ważności takich dokumentów i dowodów potwierdzających lub co do dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje w nich zawarte, poprzez zobowiązanie instytucji wydającej do ponownego zbadania zasadności wydania tych dokumentów a w stosownych przypadkach ich wycofania. Ustęp 4 tego artykułu 5 stanowi z kolei, że jeżeli zainteresowane instytucje nie osiągną porozumienia, sprawa może zostać przedstawiona przez właściwe władze komisji administracyjnej, a komisja ta „stara się pogodzić rozbieżne opinie” w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę.
- 47 W pierwszej kolejności należy zbadać, czy zaświadczenie A1, którego skutki zostały tymczasowo zawieszane, jest pozbawione skutków wiążących wobec instytucji i sądów państw członkowskich w trakcie tego okresu tymczasowego zawieszenia.
- 48 W tym względzie, po pierwsze, z brzmienia art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wynika, że jedynie wycofanie i uznanie zaświadczeń A1 za nieważne pozbawiają je skutków wiążących wobec instytucji i sądów państw członkowskich.
- 49 Ponieważ termin „wycofanie” użyty przez prawodawcę Unii oznacza z prawnego punktu widzenia zniknięcie aktu lub jego uchylenie z mocą wsteczną na podstawie decyzji organu administracji, który go wydał, brzmienie art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 sugeruje, że decyzja instytucji wydającej o tymczasowym zawieszeniu zaświadczenia A1 nie pociąga za sobą utraty skutków wiążących, które są z nim związane. Wykładnię tę potwierdza fakt, że poza przypadkiem wycofania prawodawca Unii przewidział utratę wiążących skutków zaświadczeń A 1 wyłącznie w przypadku uznania tych zaświadczeń za nieważne, co ma również charakter aktu ostatecznego równoważnego ze stwierdzeniem nieważności wspomnianych zaświadczeń.
- 50 Po drugie, decyzja instytucji wydającej, do której wpłynął wniosek o wycofanie zaświadczenia A 1 ze strony instytucji innego państwa członkowskiego, o wycofaniu tego zaświadczenia do celów art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, powinna zostać podjęta w ramach procedury dialogu i koncyliacji między instytucjami przewidzianej w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004,

której szczegółowe zasady zostały określone w art. 5 ust. 2–4 rozporządzenia nr 987/2009, jeżeli w wyniku ponownego zbadania zasadności wydania tego zaświadczenia instytucja wydająca uzna, że biorąc pod uwagę rzeczywistą sytuację zainteresowanego pracownika, jej system zabezpieczenia społecznego nie ma zastosowania do tego pracownika.

- 51 Wynika stąd, że jedynie decyzja o wycofaniu zaświadczenia A 1 wydana przez instytucję wydającą zgodnie z tą procedurą dialogu i koncyliacji, a zatem w następstwie ponownego zbadania zasadności wydania takiego zaświadczenia i ustalenia systemu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do danego pracownika, może pozbawić wspomniane zaświadczenie jego skutków wiążących.
- 52 W tym kontekście należy przypomnieć, że – jak już stwierdził Trybunał – instytucje państw zobowiązanych do stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009 powinny zastosować się do wspomnianej procedury dialogu i koncyliacji, w wypadku istnienia rozbieżności między instytucjami zainteresowanych państw członkowskich co do ważności lub prawdziwości zaświadczenia A1 (zob. podobnie w odniesieniu do rozporządzenia nr 1408/71 wyrok z dnia 27 kwietnia 2017 r., A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, pkt 53).
- 53 Tymczasem przyznanie, że instytucja wydająca może pozbawić, choćby tymczasowo, zaświadczenia A 1 jego skutków wiążących bez uprzedniego ponownego zbadania zasadności jego wydania ani ustalenia, jaki jest system zabezpieczenia społecznego mający zastosowanie do danego pracownika, oznaczałoby naruszenie zarówno zasad stosowania, jak i celu wspomnianej procedury dialogu i koncyliacji.
- 54 Po trzecie należy przypomnieć znaczenie – w ramach rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009 - zasad stosowania ustawodawstwa tylko jednego państwa członkowskiego, lojalnej współpracy i pewności prawa, które leżą u podstaw orzecznictwa Trybunału dotyczącego wiążącego skutku zaświadczeń E 101. O ile bowiem na zasadę pewności prawa powołano się zwłaszcza w motywie 6 rozporządzenia nr 987/2009, o tyle zasada ubezpieczenia pracowników najemnych wyłącznie w ramach jednego systemu zabezpieczenia społecznego została określona w motywie 15 oraz art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, podczas gdy znaczenie zasady lojalnej współpracy wynika zarówno z art. 76 rozporządzenia nr 883/2004, jak i z motywu 2 i art. 20 rozporządzenia nr 987/2009 (zob. podobnie wyrok z dnia 6 września 2018 r., Alpenrind i in., C-527/16, EU:C:2018:669, pkt 45).
- 55 Tymczasem w sytuacji, o której mowa w pkt 53 niniejszego wyroku, zasada lojalnej współpracy, na której opiera się procedura dialogu i koncyliacji, zostałaby naruszona ze względu na nieprzestrzeganie tej procedury.
- 56 Ponadto w takim wypadku brak skutków wiążących rozpatrywanego zaświadczenia A 1 umożliwiłby instytucjom innych państw członkowskich, a w szczególności instytucji państwa członkowskiego, która wyraziła wątpliwości co do prawdziwości i ważności tego zaświadczenia, poddanie danego pracownika ich własnym systemom zabezpieczenia społecznego. Tym samym wykładnia art. 5 rozporządzenia nr 987/2009 umożliwiająca instytucji wydającej tymczasowe zawieszenie zaświadczenia A 1 poprzez pozbawienie go w tym okresie tymczasowym skutków wiążących, które są z nim związane, mogłaby zwiększyć ryzyko zbiegu systemów zabezpieczenia społecznego, co naruszałoby zasadę ubezpieczenia pracowników najemnych w ramach jednego systemu zabezpieczenia społecznego oraz przewidywalność systemu mającego zastosowanie,

a zatem zasadę pewności prawa (zob. podobnie, w odniesieniu do rozporządzenia nr 1408/71, wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., CRPNPAC i Vueling Airlines, C-370/17 i C-37/18, EU:C:2020:260, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 57 W tym względzie należy zauważyć, że takiego ryzyka nie można wykluczyć w drodze oświadczenia instytucji wydającej zaświadczenie A 1, uściślającego, że w okresie tymczasowego ustania wiążących skutków tego zaświadczenia dany pracownik nadal podlega jej systemowi zabezpieczenia społecznego. Takie oświadczenie nie może bowiem wywoływać skutków właściwych dla zaświadczenia A 1, wśród których znajduje się wiążący skutek względem instytucji i sądów państw członkowskich innych niż państwo instytucji wydającej takie zaświadczenia.
- 58 Wreszcie po czwarte, biorąc pod uwagę komplikacje, jakie mogłyby wyniknąć z ewentualnego zbiegu systemów zabezpieczenia społecznego, wykładnia art. 5 rozporządzenia nr 987/2009, taka jak przywołana w pkt 56 niniejszego wyroku, mogłaby również zagrozić realizacji ostatecznego celu przyświecającego zarówno zaświadczeniom A 1, jak i uregulowaniom prawa materialnego przewidzianym w tytule II tego rozporządzenia, a mianowicie ułatwieniu swobodnego przepływu pracowników i swobodnego świadczenia usług (zob. analogicznie wyrok z dnia 6 lutego 2018 r., Altun i in., C-359/16, EU:C:2018:63, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 59 Z powyższego wynika, że zaświadczenie A 1, mimo że zostało tymczasowo zawieszona decyzją instytucji wydającej, nie jest pozbawione wiążących skutków w tym okresie tymczasowego zawieszenia, w związku z czym nadal wiąże instytucje i sądy państw członkowskich.
- 60 W drugiej kolejności należy zatem zbadać, czy w okolicznościach takich jak wskazane w pkt 39 niniejszego wyroku sąd państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, przed którym to sądem toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko osobom podejrzanym o uzyskanie zaświadczenia A 1 lub korzystanie z niego w sposób noszący znamiona oszustwa, może jednak stwierdzić istnienie oszustwa i w konsekwencji odmówić uwzględnienia tego zaświadczenia.
- 61 W tym względzie należy przypomnieć, że Trybunał orzekł już, iż sąd przyjmującego państwa członkowskiego, przed którym toczy się postępowanie wszczęte przeciwko pracodawcy w związku z okolicznościami mogącymi świadczyć o uzyskaniu lub wykorzystywaniu zaświadczeń A 1 w sposób noszący znamiona oszustwa, może wydać ostateczne rozstrzygnięcie w przedmiocie istnienia takiego oszustwa i nie uwzględnić tych zaświadczeń jedynie wówczas, gdy stwierdzi on – w razie potrzeby po zawieszeniu postępowania sądowego na podstawie prawa krajowego – że mimo niezwłocznego wszczęcia procedury ustanowionej w art. 76 ust. 6 rozporządzenia nr 883/2004 instytucja wydająca zaświadczenia w rozsądnym terminie nie dokonała ponownego rozpatrzenia ani nie zajęła stanowiska w przedmiocie dowodów przedstawionych przez właściwą instytucję przyjmującego państwa członkowskiego, ewentualnie unieważniając lub wycofując rzecone zaświadczenia (zob. analogicznie wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., CRPNPAC i Vueling Airlines, C-370/17 i C-37/18, EU:C:2020:260, pkt 80).
- 62 Jak bowiem orzekł już Trybunał, wspomniana procedura dialogu i koncyliacji stanowi obowiązkowy warunek wstępny dla ustalenia, czy przesłanki istnienia oszustwa zostały spełnione, a tym samym wyciągnięcia wszelkich odpowiednich konsekwencji w odniesieniu do ważności omawianych zaświadczeń A 1, a także dla ustalenia ustawodawstwa z zakresu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do zainteresowanych pracowników Tym samym sąd przyjmującego państwa członkowskiego, przed którym toczy się postępowanie karne takie jak

postępowanie główne, nie może pominąć wspomnianej procedury dialogu i koncyliacji (zob. analogicznie wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., CRPNPAC i Vueling Airlines, C-370/17 i C-37/18, EU:C:2020:260, pkt 71, 73).

- 63 W niniejszym wypadku, o ile procedura dialogu i koncyliacji rzeczywiście została wszczęta, o tyle instytucja wydająca zaświadczenia A 1 rozpatrywane w postępowaniu głównym, postanowiła jednak – z naruszeniem zasad stosowania tej procedury – odroczyć ponowne zbadanie ważności tych zaświadczeń i ocenę systemu zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do zainteresowanych pracowników do czasu zakończenia postępowania karnego toczącego się przed sądami państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana.
- 64 W tych okolicznościach wydaje się, że wspomniana instytucja wydająca zaniechała ponownego zbadania zaświadczeń, których uzyskanie lub wykorzystanie noszące znamiona oszustwa zostało zakwestionowane w ramach wspomnianego postępowania karnego, oraz zajęcia w rozsądnym terminie stanowiska w przedmiocie dowodów przedstawionych w tym względzie przez właściwą instytucję przyjmującego państwa członkowskiego.
- 65 W konsekwencji na wspomniane dowody należy móc powołać się w ramach omawianego postępowania karnego zmierzającego do uzyskania orzeczenia sądu państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, o nieuwzględnieniu rozpatrywanych zaświadczeń (zob. wyrok z dnia 6 lutego 2018 r., Altun i in., C-359/16, EU:C:2018:63, pkt 55).
- 66 W każdym razie należy przypomnieć, że osoby, którym zarzuca się w ramach postępowania sądowego delegowanie pracowników na podstawie zaświadczeń uzyskanych w sposób noszący znamiona oszustwa, powinny jednak mieć możliwość ustosunkowania się do dowodów, na których opiera się to postępowanie, z poszanowaniem gwarancji związanych z prawem do rzetelnego procesu, zanim sąd krajowy postanowi, w stosownym wypadku, o nieuwzględnieniu tych zaświadczeń i orzeknie o odpowiedzialności tych osób zgodnie z obowiązującym prawem krajowym (wyrok z dnia 6 lutego 2018 r., Altun i in., C-359/16, EU:C:2018:63, pkt 56).
- 67 W związku z tym w okolicznościach takich jak przedstawione w pkt 39 niniejszego wyroku, sąd państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, przed którym toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko osobom podejrzanym o uzyskanie zaświadczenia A1 lub korzystanie z niego w sposób noszący znamiona oszustwa, może stwierdzić istnienie oszustwa i w konsekwencji odmówić uwzględnienia tego zaświadczenia, o ile gwarancje związane z prawem do rzetelnego procesu sądowego, które należy przyznać tym osobom, są przestrzegane.
- 68 W świetle powyższych rozważań odpowiedź na pytanie pierwsze w sprawie C-410/21 jest następująca: art. 5 rozporządzenia nr 987/2009 należy interpretować w ten sposób, że zaświadczenie A 1 wydane przez instytucję właściwą jednego z państw członkowskich wiąże instytucje i sądy państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, również wówczas, gdy w następstwie skierowanego do instytucji wydającej przez instytucję właściwą tego ostatniego państwa członkowskiego wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy i o wycofanie zaświadczenia instytucja wydająca tymczasowo zawiesiła skutki wiążące tego zaświadczenia do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia przez nią w przedmiocie tego wniosku. Jednakże w takich okolicznościach sąd państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, przed którym to sądem toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko osobom podejrzanym o uzyskanie zaświadczenia A1 lub korzystanie z niego w sposób noszący znamiona oszustwa, może stwierdzić istnienie oszustwa i w konsekwencji odmówić uwzględnienia tego zaświadczenia na potrzeby takiego postępowania karnego, o ile po pierwsze, upłynął rozsądny termin, w którym instytucja

wydająca zaniechała ponownego zbadania zasadności wydania tego zaświadczenia i zajęcia stanowiska w sprawie konkretnych dowodów przedstawionych przez instytucję właściwą przyjmującego państwa członkowskiego, które pozwalają sądzić, że omawiane zaświadczenie uzyskano lub korzystano z niego w sposób noszący znamiona oszustwa, w stosownym wypadku poprzez uznanie rozpatrywanego zaświadczenia za nieważne lub jego wycofanie oraz po drugie, gwarancje związane z prawem do rzetelnego procesu sądowego, które należy przyznać tym osobom, są przestrzegane.

W przedmiocie pytania drugiego w sprawie C-410/21 i pytania pierwszego w sprawie C-661/21

- 69 Poprzez pytanie drugie w sprawie C-410/21 i pytanie pierwsze w sprawie C-661/21, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004 rozpatrywany w świetle art. 3 ust. 1 lit. a) i art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 1071/2009, a także art. 4 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1072/2009, należy interpretować w ten sposób, że posiadanie przez spółkę licencji wspólnotowej na transport drogowy wydanej przez właściwe organy państwa członkowskiego stanowi niewzruszalny dowód na to, że siedziba tej spółki znajduje się w tym państwie członkowskim na potrzeby ustalenia, zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004, mającego zastosowanie ustawodawstwa krajowego z zakresu zabezpieczenia społecznego.
- 70 Jak wynika z wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, wątpliwości sądu odsyłającego wynikają z faktu, że wydanie licencji wspólnotowej na transport drogowy na rzecz przedsiębiorstwa jest uzależnione w szczególności od wymogu posiadania rzeczywistej i stałej siedziby w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1071/2009 w państwie członkowskim wydania zaświadczenia.
- 71 Wymóg taki wynika bowiem w szczególności z art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 1072/2009.
- 72 Należy zatem zbadać, czy pojęcie „siedziby lub miejsca wykonywania działalności” w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004 odpowiada pojęciu „rzeczywistej i stałej siedziby” w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1071/2009.
- 73 Co się tyczy, po pierwsze, pojęcia „siedziby lub miejsca wykonywania działalności” w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004, przepis ten przewiduje, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, i która nie wykonuje znacznej części tej pracy w państwie członkowskim miejsca zamieszkania, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę.
- 74 Artykuł 14 ust. 5a rozporządzenia nr 987/2009 uściśla, że do celów stosowania tytułu II rozporządzenia nr 883/2004, którego częścią jest właśnie art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (ii), „siedziba lub miejsce wykonywania działalności” odnosi się do siedziby lub miejsca prowadzenia działalności, w którym podejmowane są zasadnicze decyzje dotyczące przedsiębiorstwa i sprawowane są funkcje jego administracji centralnej.

- 75 Wynika z tego, że łącznik „siedziby lub miejsca wykonywania działalności”, o którym mowa w art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004 w celu wskazania państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo w dziedzinie zabezpieczenia społecznego ma zastosowanie, jest określany przez miejsce, z którego przedsiębiorstwo jest faktycznie zarządzane i organizowane.
- 76 Co się tyczy, w drugiej kolejności, pojęcia „rzeczywistej i stałej siedziby” w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1071/2009, jak wynika z art. 5 tego rozporządzenia, okoliczność, że przedsiębiorstwo posiada „rzeczywistą i stałą siedzibę” w rozumieniu wspomnianego art. 3 ust. 1 lit. a), oznacza zasadniczo, po pierwsze, że posiada ono lokale, w których przechowuje swoje główne dokumenty zakładowe, po drugie, że posiada zarejestrowane pojazdy i po trzecie, że faktycznie i w sposób stały kieruje swoją działalnością związaną z tymi pojazdami, dysponując przy tym narzędziami oraz odpowiednimi instalacjami technicznymi i administracyjnymi w ośrodku wykonywania działalności.
- 77 Z powyższego wynika, że pojęcie „rzeczywistej i stałej siedziby” w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1071/2009 odnosi się zasadniczo do miejsca przechowywania głównych dokumentów przedsiębiorstwa, w którym znajduje się jego wyposażenie, a także jego instalacje techniczne i administracyjne.
- 78 W związku z tym kryteria służące określeniu miejsca siedziby przedsiębiorstwa przewozowego do celów uzyskania licencji wspólnotowej na transport drogowy różnią się od kryteriów stosowanych do określenia miejsca siedziby takiego przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004.
- 79 Tak więc o ile rzeczywista i stała siedziba w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1071/2009 oraz miejsce, w którym przedsiębiorstwo lub pracodawca podejmuje istotne decyzje lub pełni funkcje centralnego zarządzania, mogą z pewnością pokrywać się, o tyle niekoniecznie tak musi być.
- 80 W konsekwencji pojęcie „siedziby lub miejsca wykonywania działalności” w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004 nie odpowiada pojęciu „rzeczywistej i stałej siedziby” w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1071/2009.
- 81 W tych okolicznościach posiadanie przez przedsiębiorstwo licencji wspólnotowej na transport drogowy może stanowić element, który należy wziąć pod uwagę przy ustalaniu jego siedziby lub miejsca wykonywania działalności, w celu określenia ustawodawstwa krajowego w zakresie zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. i) rozporządzenia nr 883/2004, lecz nie może automatycznie stanowić dowodu na tę okoliczność ani tym bardziej niewzruszalnego dowodu, ani wiązać organów państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana.
- 82 W świetle powyższych rozważań odpowiedź na pytanie drugie w sprawie C-410/21 i na pytanie pierwsze w sprawie C-661/21 jest następująca: art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004 rozpatrywany w świetle art. 3 ust. 1 lit. a) i art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 1071/2009, a także art. 4 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1072/2009, należy interpretować w ten sposób, że posiadanie przez spółkę licencji wspólnotowej na transport drogowy wydanej przez właściwe organy państwa członkowskiego nie stanowi niewzruszalnego dowodu na to, że siedziba

tej spółki znajduje się w tym państwie członkowskim na potrzeby ustalenia, zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004, mającego zastosowanie ustawodawstwa krajowego z zakresu zabezpieczenia społecznego.

W przedmiocie pytania drugiego w sprawie C-661/21

- 83 W świetle odpowiedzi udzielonej na pytanie drugie w sprawie C-410/21 i na pytanie pierwsze w sprawie C-661/21 nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie drugie w tej ostatniej sprawie.

W przedmiocie kosztów

- 84 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r.**

należy interpretować w ten sposób, że:

zaświadczenie A 1 wydane przez instytucję właściwą jednego z państw członkowskich wiąże instytucje i sądy państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, również wówczas, gdy w następstwie skierowanego do instytucji wydającej przez instytucję właściwą tego ostatniego państwa członkowskiego wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy i o wycofanie zaświadczenia instytucja wydająca tymczasowo zawiesiła skutki wiążące tego zaświadczenia do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia przez nią w przedmiocie tego wniosku. Jednakże w takich okolicznościach sąd państwa członkowskiego, w którym praca jest wykonywana, przed którym to sądem toczy się postępowanie karne wszczęte przeciwko osobom podejrzanym o uzyskanie zaświadczenia A1 lub korzystanie z niego w sposób noszący znamiona oszustwa, może stwierdzić istnienie oszustwa i w konsekwencji odmówić uwzględnienia tego zaświadczenia na potrzeby takiego postępowania karnego, o ile po pierwsze, upłynął rozsądny termin, w którym instytucja wydająca zaniechała ponownego zbadania zasadności wydania tego zaświadczenia i zajęcia stanowiska w sprawie konkretnych dowodów przedstawionych przez instytucję właściwą przyjmującego państwa członkowskiego, które pozwalają sądzić, że omawiane zaświadczenie uzyskano lub korzystano z niego w sposób noszący znamiona oszustwa, w stosownym wypadku poprzez uznanie rozpatrywanego zaświadczenia za nieważne lub jego wycofanie oraz po drugie, gwarancje związane z prawem do rzetelnego procesu sądowego, które należy przyznać tym osobom, są przestrzegane.

- 2) Artykuł 13 ust. 1 lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012, rozpatrywany w świetle art. 3 ust. 1 lit. a) i art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1071/2009 z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającego wspólne zasady dotyczące warunków wykonywania zawodu przewoźnika drogowego i uchylającego dyrektywę Rady 96/26/WE, a także art. 4 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1072/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczącego wspólnych zasad dostępu do rynku międzynarodowych przewozów drogowych

należy interpretować w ten sposób, że:

posiadanie przez spółkę licencji wspólnotowej na transport drogowy wydanej przez właściwe organy państwa członkowskiego nie stanowi niewzruszalnego dowodu na to, że siedziba tej spółki znajduje się w tym państwie członkowskim na potrzeby ustalenia, zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia nr 883/2004, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012, mającego zastosowanie ustawodawstwa krajowego z zakresu zabezpieczenia społecznego.

Podpisy